

Ekolojik Yumurta ve Tavuk Etinin Tüketim Eğilimleri ve Tüketici Özelliklerinin Belirlenmesi

Göksel Armağan^{1*}, Mürsel Özdoğan²

Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi ¹Tarım Ekonomisi Bölümü Aydın, ²Zootekni Bölümü, Aydın

*e-posta: garmagan@adu.edu.tr Tel.: +90 (256) 7727024 / 126

Özet

Kanatlı hayvan ürünleri son dönemde farklılaşan ürünler içinde dikkati çekmektedir. Bunun nedeni, endüstriyel (entansif) üretime uygunluğu, fiyatının diğerlerine göre ucuzluğu ve sık tüketilen ürünler olmasıdır. Tüketiciler, insan sağlığına zarar vermeyen ve çevre ile dost üretim modeline uygun ürünleri tercih etmektedirler. Ekolojik ya da organik ürünler olarak adlandırılan bu ürünlere olan tüketici eğilimlerinin ortaya konması, hayvansal üretimin geleceği açısından önem taşımaktadır. Aydın ili yerleşim alanında hane halkları birim kabul edilerek yapılan bu çalışmada, veriler anket yolu ile toplanmıştır. Hazırlanan “tüketici anket soru formu”, Aydın ilinde 17 mahalle içinde farklı gelir gruplarını temsil eden 12 mahallede 384 haneye yüz yüze görüşme yoluyla uygulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, tüketicilerin yaklaşık dörtte biri ekolojik tarımdan haberdar olduğunu belirtmiştir. Yine tüketicilerin yaklaşık %70’i hem yumurta hem de tavuk eti için ekolojik üretim yöntemlerini tercih ettiklerini dile getirmişlerdir. Tüketicilerin %76’ya yakın kısmı ekolojik tavuk ürünlerini “sağlıklı olması ve güvenilirliği” nedeniyle istediklerini söylemişlerdir. Ayrıca tüketiciler ekolojik ürünlere ekstra para ödeme söz konusu olduğunda, yarıya yakını ekolojik ürünlere yaklaşık olarak, %30 daha fazla fiyat ödemeye hazır olduklarını bildirmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Kanatlı eti ve yumurtası tüketimi, ekolojik

Consumption Patterns of Ecological Egg and Chicken Meat and Determining the Consumer Preferences

Abstract

Poultry products have received significant attention in diversified products recently. The easier adaptability to industrial (intensive) production, comparatively cheaper prices, and frequent consumption are main reasons for such an attention. Consumers tend to prefer products that are harmless to the human health and are environmentally friendly. Examining the consumer preferences towards these products, which are called ecological or organic, is important for the future of poultry production. In this study, carried out in Aydın province considering households as a unit, the data were collected by surveys. The consumer survey was implemented in 384 households that represent various income levels in 12 streets out of 17, by face to face survey in the province of Aydın.

According to the results, approximately one out of four consumers indicated that they are aware of ecological agriculture. Additionally, 70% of consumers indicated that they prefer ecological production methods for both egg and chicken meat. 76% of consumers indicated that they prefer ecological products because they are healthy and safe. Also, in terms of an extra payment, almost fifty percent indicated that they are willing to pay 30% more for ecological products.

Key words: Poultry meat and egg consumption, ecological

Giriş

Toplumların sosyo-ekonomik yapılarındaki değişim, tüketim alışkanlıklarına da yansımaktadır. Diğer bir ifadeyle, bir toplumun beslenme kültürü; coğrafya, iklim, tarım, hayvancılık, sanayileşme ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi çok çeşitli faktörlerden etkilenerek gelişmekte ve değişmektedir (Baysal, 2002; Lohr, 2003; Browne et al., 2000). Toplumların beslenmesinde hayvancılık sektörünün önemli ve sürekli bir görevi bulunmaktadır. Hayvancılık kolları

içerisinde, kanatlı sektöründeki yetiştirme ve besleme modelleri, insanların beslenmesine yönelik en sağlıklı çözümü en kısa sürede üretme çabası içerisinde bulunmaktadır (Revington, 2002; Ribarski et al., 1995; Huyghebaert, 2003; Sundrum, 2001).

Hayvansal ve bitkisel protein ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılan üretim modellerini sorgulayan ve bilinçlendiren bir çok sivil toplum örgütü bulunmaktadır. Bunlar, sağlıklı beslenmeyle birlikte, çevre kaynaklarını koruyan ve hayvan konforunu

sağlayan yetiştirme modellerinin uygulanmasında ısrarcı ve takipçi olmaktadır (Browne ve ark., 2000; Sundrum, 2001)

Bütün bunlara rağmen, birçok kişinin, hayvansal ürünlerin nasıl üretildiği hakkında yeterli bilgi sahibi olduğundan söz etmek mümkün değildir. İnsanlar, hayvancılık ve gıda endüstrisi ile ilgili zaman zaman gündeme gelen haberler yoluyla bilgi edinebilmektedirler. Bu haberler son dönemde genellikle olumsuzdur, ancak doğruluk payı vardır. Henüz tüketicilerin, çiftlikteki hayvanların içinde bulunduğu yetiştirme ve besleme koşullarını bildiğinden söz etmek mümkün görülmemektedir (Refsdal, 2000).

Tüketicilerin, hayvanların iyi yaşam ve doğal kaynakları koruyan çevre dostu üretim beklentileri yüksek olmakla birlikte, aynı zamanda ucuz gıda istekleri ile çözülmesi zor bir çelişki yaşanmaktadır (Rahman, 2004; Lohr, 2003). Sağlıklı beslenmeye önem vermeyenlere göre daha bilinçli olan ve beslenme sağlığına önem veren kişiler, “ekolojik üretim” ve “ekolojik hayvancılık” modeli ile gelecekte daha sağlıklı beslenmenin yanı sıra, hayvan konforunun da sağlanabileceğini ifade etmektedirler (Browne ve ark., 2000; Sundrum, 2001).

Toplumların önemli çoğunluğu, bitkisel ve hayvansal üretim modellerini sorgulamakta, endüstriyel üretim yerine, sağlıklı ürünler ve çevre dostu üretimi ön plana çıkarmaktadır. Ekolojik ya da organik tarım olarak adlandırılan böyle bir üretim modelinin günümüzde ve gelecekteki bu tür beklentileri karşılması beklenmektedir (Browne ve ark., 2000; Gil ve ark., 2000).

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekolojik ya da ekolojik olmayan hayvansal ürün tüketimlerinin belirlenmesi amacıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır (Uluocak ve ark., 1999; Demirulus ve ark., 1997; Gül ve Şahin, 1998; Hanta ve Yurdakul, 1995; Kaymakçı ve ark., 2004).

Bu çalışmada da amaç benzer şekilde, Aydın ilindeki tüketicilerin ekolojik tavuk eti ve yumurtasına bakış açısını ortaya koymak ve buradan çıkan sonucu gıda ve hayvancılıkla uğraşan ve ilgi duyanların bilgisine sunmaktır.

Materyal ve Yöntem

Araştırma materyalini, Aydın ilinde 12 mahallede toplam 384 hane ile 15-30 Ocak 2003 tarihleri arasında anket yolu ile elde edilen özgün nitelikteki veriler oluşturmaktadır. Bu örnekler, kanatlı ürün tüketimlerini belirlemek amacıyla, Aydın Merkezdeki 21 mahallede ikamet eden 32 bin 192 aile arasından seçilmişlerdir. Seçilmişlerin sayısı “sonlu ana kitlelerde” maksimum örnek hacmi hedeflenerek 379.64 adet olarak hesaplanmıştır (Miran, 2002)

Daha sonra farklı gelir grupları göz önüne alınarak ve toplam hanelerin önemli bir çoğunluğunu kapsayacak şekilde (%73) 12 mahalle belirlenmiştir. Hesaplanan örnek sayısı 12 mahalleye dağıtıldığında, her mahalleden 32 olmak üzere toplam 384 hane rastlantısal olarak seçilmiştir. Bu rastlantısal seçim yapılırken, her mahallede en az 120 oturlan hane olan blok (bulvar, cadde veya sokak) gezilerek tesbit edilmiş ve bu bloklardan üç atlama sayısı ile 32 asil 8 (%25) yedek hane belirlenmiştir. Daha önce deneme anketleri yapılarak son hali verilen “Hanehalkı Tüketici Anket Soru Formu”, Ziraat Fakültesi son sınıf öğrencileri tarafından belirlenen hanelerde uygulanmıştır. Anketteki soruların çoğunluğu tek cevap seçeneekli iken, bazıları birden fazla cevap seçeneekli olarak oluşturulmuştur.

Görüülen hanelerin; hane oranı, ortalama nüfus, hane halkı reisi yaş ortalaması ve hane başına aylık kullanılabilir gelirleri hesaplanmıştır (Çizelge 1). Gelir özelliklerinin ortaya konması amacıyla, hanelerdeki her bireye ait ücret gelirleri, mal gelirleri ve diğer karşılıksız gelirler toplanarak, hanenin kullanılabilir geliri hesaplanmıştır.

Çizelge 1. Hane halkının nüfus bilgileri ve gelirlerine ilişkin değerleri

	I. G	II. G	III. G	IV. G	V. G	GENEL
Hane Sayısı	171	91	58	40	24	384
Hane Oranı (%)	44.53	23.70	15.10	10.42	6.25	100.00
Toplam Nüfus	631	351	208	141	90	1421
Ortalama Nüfus, adet	3.69	3.86	3.59	3.53	3.75	3.70
Hane Halkı Reisi Yaş Ortalaması, yıl	47.48	44.82	46.36	44.33	51.04	46.58
Hane Başına Aylık Kullanılabilir Gelir (YTL)	279.61	526.79	829.04	1198.96	2008.66	625.00

Kullanılabilir gelir değerleri düşükten yükseğe göre sıralanmış ve %20'lik beş gelir grubuna ayrılmıştır. Bunlar; en düşükten yükseğe doğru, sırasıyla, I. Grup (I.G – 171 hane), II. Grup (II.G – 91 hane), III. Grup (III. G – 58 hane), IV. Grup (IV. G – 40 hane) ve V. Grup (V. G – 24 hane) olarak belirlenmiştir. Oluşturulan çizelgelerin tümünde değerler yüzde olarak hesaplanmıştır. Tavuk eti ve yumurta tüketim miktarları ile bu ürünler için fazladan ücret ödeme isteği ile ilgili değişkenlerin, gelir grupları itibariyle farklılıkları ortaya koymak amacıyla, öncelikle değişkenlerin normal dağılıma uygun olup olmadığı “Kolmorov-Smirnov” testi ile sınanmıştır. Yapılan test sonucunda bu değişkenler normal dağılıma uygun bulunduğu için Çizelge 3 ve 8’de “Varyans Analizi” yapılmıştır. Ayrıca Çizelge 4, 5, 6 ve 7’de sayım ile elde edilen verilerin analizinde “Chi-Kare Analizi” kullanılmıştır. Son olarak Çizelge 9’da tüketicilerin ekolojik tarımdan haberdar olma durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla, “Probit Analizi” yapılmıştır. Probit analizi bağımlı değişkenin kukla değişken olarak kabul edildiği durumlarda yapılabilmektedir (Maddala, 2001). Burada ekolojik tarımdan haberdar olma (1) veya olmama durumu (0) olarak kabul edilmiştir. Yapılan probit analizinde ekolojik tarımdan haberdar olma bağımlı değişken olarak kabul edilirken, Hane Halkı Reisinin Eğitim Düzeyi (okur yazar, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite olmak üzere beş kategori), Kullanılabilir Gelir (Hane başına YTL/ay), Hane Halkı Reisinin Yaşı (<30, 31-40, 41-50, 51-60, 61-70, 71-80, 81 + olmak üzere yedi kategori, Hane Halkı Reisinin Cinsiyeti (0 - Erkek, 1-Kadın olmak üzere iki kategori), Ailedeki Birey Sayısı (1-7 olmak üzere yedi kategori), Kişi

Başına Tavuk Tüketimi (kg/yıl), Kişi Başına Yumurta Tüketimi (kg/yıl) bağımsız değişken olarak kabul edilmiştir.

Ele alınan ürünler, tavuk eti (bütün tavuk, but, göğüs ve kanat) ve yumurtadır. Söz konusu ürünlere ait kişi başına yıllık tüketim miktarları hane başına haftalık olarak belirlendikten sonra, 52 hafta üzerinden hane nüfuslarına oranlanarak elde edilmiştir. Yumurta tüketimi, kg olarak verilmiş olup 16 adet yumurta 1 kg kabul edilerek hesaplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Hanelere Ait Gelir ve Bazı Nüfus Özellikleri

Anket gruplarının hane başına aylık kullanılabilir gelirinin 279,61 YTL ile 2008,66YTL arasında değiştiği görülmektedir (Çizelge 1).

Farklı gelir grupları içinde, 384 hane halkı reisinin istihdam şeklinin ve öğrenim durumunun dağılımı Çizelge 2’de görülmektedir.

Hane halkı reisinin istihdam edilme şekli dağılımına bakıldığında, %31.51’inin emekli, %30.47’sinin serbest meslek sahibi, %19.01’inin memur, %16.15’inin işçi, %2.86’sının işsiz olduğu belirlenmiştir. Öğrenim durumu açısından, %46.10’unun okur-yazar ve ilkökul, % 53.90’ının ortaokul, lise ve yüksek okul mezunu olduğu görülmektedir.

Tavuk Eti ve Yumurta Tüketim Miktarları

Farklı gelir gruplarına ait bireylerin yıllık tükettikleri tavuk eti ve yumurta miktarları Çizelge 3’de görülmektedir.

Çizelge 2. Gelir gruplarına göre hane halkı reisinin mesleği ve eğitim düzeyi, %

		I. G	II. G	III. G	IV. G	V. G	GENEL
Hane Halkı Reisinin Mesleği	İşçi	19.30	17.58	15.52	7.50	4.17	16.15
	Memur	5.26	28.57	27.59	42.50	20.83	19.01
	Serbest Meslek	34.50	26.37	22.41	25.00	45.83	30.47
	Emekli	36.26	26.37	34.48	20.00	29.17	31.51
	İşsiz	4.68	1.10	0.00	5.00	0.00	2.86
TOPLAM %		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Hane Halkı Reisinin Eğitim Düzeyi	Okur-Yazar	7.02	2.20	1.72	2.50	0.00	4.17
	İlkokul	60.23	40.66	17.24	12.50	25.00	41.93
	Ortaokul	11.70	15.38	18.97	5.00	8.33	12.76
	Lise	19.88	34.07	39.66	20.00	20.83	26.30
	Yüksek okul	1.17	7.69	22.41	60.00	45.83	14.84
TOPLAM %		100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Çizelge 3. Kişi başına yıllık hayvansal ürünlerin ortalama tüketim miktarları ve standart hataları (kg/yıl)

Ürünler	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	F	P
Yumurta	13.7 (0.54)	15.6 (0.97)	14.4 (1.12)	13.5 (1.05)	15.1 (2.01)	14.3 (0.41)	0.964	.427 ö.d.
Tavuk Eti	21.1 (1.48)	23.0 (1.56)	30.5 (3.17)	27.0 (2.39)	23.6 (2.90)	23.7 (0.96)	3.142	.015**
	I.G ile							
	II.G	.424 ö.d.						
	III.G	.001 *						
	IV.G	.067 ö.d.						
	V. G	.534 ö.d.						
Tavuk Eti Tüketimi İçin Yapılan LSD Testi P Değerleri			II.ile					
			III. G	.017 **				
			IV. G.	.250 ö.d.				
			V. G.	.890 ö.d.				
					III.G ile			
					IV.G	.371 ö.d.		
					V. G	.128 ö.d		
							IV. ile	
							V. G.	.470 ö.d.

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

Çizelge 3’de, tavuk eti tüketiminin I. gruba göre diğerlerinde daha yüksek olduğu, ancak bu artışın gelir düzeyine bağlı olarak artmadığı görülmektedir. En yüksek tüketim, emekli ve memurların yoğunluklu olduğu III. Grupta çıkmıştır. Gelir grupları itibariyle tavuk eti tüketimindeki farklılıklar istatistiksel bakımdan da önemli bulunmuştur. Bu farklılığın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan LSD testinde üçüncü gelir grubundaki tavuk eti tüketimlerinin, birinci ve ikinci gelir grupları ile farklı olduğu istatistiksel bakımdan önemli bulunmuştur. Yumurta tüketiminin ise, en yüksek II. Grupta olduğu bulunmuştur. Toplumların sosyoekonomik yapılarındaki değişimin, tüketim alışkanlıklarına yansıtıldığı bilinmektedir (Uluocak ve ark., 1999).

Ekolojik Tavuk Eti ve Yumurta Ürünleri Tüketici Eğilimleri

Endüstriyel ya da entansif hayvancılık üretiminin dışında, yeni üretim modeli olarak tanımlanan ekolojik (ya da organik) hayvancılıktan elde edilen ürünlere olan eğilimler saptanmaya çalışılmış ve anket sonuçları Çizelge 4’de verilmiştir.

“Ekolojik tarımdan haberdar mısınız?” sorusuna ankete katılan kişilerin %25.8’i evet cevabını vermiştir. Gruplar arası bir değerlendirmede de, ekolojik ürünler hakkında bilgisi olanların IV. ve V. gelir grubu içinde yer alan kişiler olduğu görülmektedir. İnsanların gelir ve eğitim düzeyi yükseldikçe sağlıklı ürün tüketimine yöneldikleri anlaşılmaktadır (Gil ve ark., 2000; Lohr, 2003). Gelir ve eğitim düzeyi düşük gruplarda ise, böyle bir üretimden haberdar olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tüketiciler, ekolojik tavuk eti ve yumurta denildiğinde, iyi koşullarda ve insan sağlığını tehdit etmeyen yemlerle beslenmiş tavuklardan elde edilmiş ürünler olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kişilerin %59.6’sı kanatlıların sağlıklı yemlerle beslendiğini düşünmektedir. Anket yapılan kişilere, insan sağlığını tehdit etmeyen yemlerden neyi anlıyorsunuz denildiğinde, ankete katılanların tamamına yakını zararlı katkıları içermeyen yemleri (antibiyotiksiz, hormonsuz, gübresiz, ilaç içermeyen yem gibi özellikleri) vurgulamışlardır.

“Ekolojik ya da köy koşullarında üretilen tavuk etini niçin tercih edersiniz?” sorusuna ise, lezzetinin fazla ve daha sağlıklı olması en çok belirtilen kriterler olarak karışımıza çıkmaktadır. Buradan çıkarılan sonuca göre de; son yıllarda, Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi Türkiye’de de kanatlı yemlerine katılan antibiyotik ve diğer gelişmeyi teşvik edici sentetik ürünlere karşı alternatif ve doğal katkı maddeleri arayışı (Botanik katkı maddeleri=Eterik bitkilerden üretilen katkı maddeleri) gerekli görülmektedir. Bu doğrultuda, doğal katkı maddelerinin kullanılmasına yönelik birçok çalışma da hali hazırda yürütülmektedir. Buna rağmen, katkı maddelerinin bazılarının kullanımı yem maliyetini yükseltmesine karşın piyasada tercih edildiği de bildirilmektedir (Gill, 2004; Germain, 2004; Tucker ve Pickard, 2004).

Çizelge 5’de ekolojik yumurta ile ilgili görüşlerin belirlenmesi amacıyla, hayvanların tükettiği yemlerin niteliği ve yumurta satın almada öncelikli tercihleri sorulmuştur. Piyasada satılan yumurtaların insan sağlığını tehdit etmeyen yemlerle beslenen hayvanlardan elde edildiğini düşünenlerin oranı %69.5

Çizelge 4. Ekolojik tarım ve kanatlı üretimi ile ilgili görüşler, %

	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	Khi-Kare	P
Ekolojik tarımdan haberdar mısınız?								
Evet	14.6	24.2	34.5	52.5	45.8	25.8	33.518	.000*
Hayır	85.4	75.8	65.5	47.5	54.2	74.2		
İnsan sağlığını tehdit etmeyen yemlerle etlik piliçlerin beslendiğini düşünüyor musunuz?								
Evet	60.2	58.2	53.5	70.0	58.3	59.6	2.823	.588 ö.d.
Hayır	39.8	41.8	46.6	30.0	41.7	40.4		
Ekolojik yada köy koşullarında üretilen tavuk etini niçin tercih edersiniz?								
Albenisi iyi	4.1	0.0	3.5	5.0	12.5	3.7	22.700	.122 ö.d.
Lezzetli olması	31.6	39.6	48.3	30.0	29.2	35.7		
Sağlıklı olması	33.3	39.6	29.3	37.5	41.7	35.2		
Tercih etmiyor	21.1	14.3	17.2	17.5	16.7	18.2		
Cevap yok	9.9	6.6	1.7	10.0	0.0	7.3		

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

Çizelge 5. Ekolojik yumurta ile ilgili görüşler, %

	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	Khi-Kare	P
Tavukların insan sağlığını tehdit etmeyen yemlerle beslendiğini düşünüyor musunuz?								
Evet	70.2	72.5	65.5	67.5	66.7	69.5	1.031	.905 ö.d.
Hayır	29.8	27.5	34.5	32.5	33.3	30.5		
Yumurtada öncelikli tercih nedenleriniz nelerdir?								
Daha iyi	4.1	4.4	3.5	7.5	0.0	4.2	21.269	.381 ö.d.
Daha lezzetli	26.3	27.5	37.9	30.0	37.5	29.4		
Daha sağlıklı	32.8	42.9	22.4	37.5	37.5	34.4		
Daha taze	17.5	11.0	17.2	12.5	20.8	15.6		
Tercih etmiyor	12.9	12.1	17.2	12.5	4.2	12.8		
Cevap yok	6.4	2.2	1.7	0.0	0.0	3.6		

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

Çizelge 6. Tavuk üretim yöntemleri ile ilgili tercihler, %

	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	Khi-Kare	P
Ekolojik	60.8	78.0	72.4	80.0	87.5	70.3	16.635	.034**
Endüstriyel üretim	26.3	16.5	19.0	17.5	8.3	20.8		
Yorumsuz	12.9	5.5	8.6	2.5	4.2	8.9		
Toplam	100	100	100	100	100	100		

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

bulunmuştur. Ekolojik yumurta istemede %34.4'ü sağlıklı, %29.4'ü lezzetli olduğu için tercih nedenleri olarak bildirilmişlerdir. Buradaki değerlendirmeden, insanların sağlıklı ve lezzetli ürün konusundaki hassasiyetlerinin ortaya çıktığı görülmekte daha önce yapılan benzer çalışmalarda da bunun vurgulandığı görülmüştür (Huyghebaert, 2003; Revington, 2002; Lohr, 2003).

Çizelge 6'da etlik piliç ve yumurta üretiminde uygulanan yöntemlerden hangisini tercih ettikleri

sorusuna ise, ankete katılanların %70.3'ünün ekolojik üretimi, %20.8'inin Endüstriyel üretimi tercih ettiği, %8.9'unun ise herhangi bir tercihinin olmadığı görülmüştür. Tercihi olmayan kişilerin anket sırasındaki gözlemlerden de anlaşıldığı kadarıyla ekolojik tarımdan haberdar olmayan kişilerden oluştuğu gözlemlenmiştir.

Ekolojik üretim yöntemlerini tercih edenler grup düzeyinde incelendiğinde en yüksek V. grupta, en düşük I. grupta çıktığı, endüstriyel üretim yöntemlerinin ise grup düzeyinde en yüksek I. Grupta, en düşük V. grupta

Çizelge 7. Ürün satın almada öncelikli tercihler, %

	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	Khi-Kare	P
Fiyatı düşük	29.2	19.8	13.8	10.0	20.8	22.1		
Sağlıklı ve güvenilirliği	68.4	79.1	82.8	87.5	79.2	75.8	12.649	.124 ö.d.
Yorum Yok	2.3	1.1	3.5	2.5	0.0	2.1		
Toplam	100	100	100	100	100	100		

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

Çizelge 8. Ekolojik ürünler için fazladan ücret ödeme ile ilgili ortalama ve standart hataları, %

Ürünler	I. G.	II. G.	III. G.	IV. G.	V. G.	Genel	F	P
Tavuk eti	32.25 (2.47)	28.12 (3.08)	29.66 (4.25)	26.96 (5.01)	35.71 (7.87)	30.41 (1.64)	0.565	.688 ö.d.
Yumurta	32.78 (2.60)	28.36 (3.00)	30.73 (4.20)	25.36 (4.81)	35.34 (7.94)	30.61 (1.65)	0.733	.570 ö.d.

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli); ö.d.: önemli değil

çıktığı görülmektedir. Ekolojik üretimin en yüksek çıktığı grubun ekonomik gelir düzeyinin yüksek ve öğrenim durumunun lise ve üniversite mezunu kişilerden oluştuğu görülmektedir. Önceki yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde ekonomik nedenlerin ve eğitim durumunun ürün tercihinde etkili olduğu vurgulanmaktadır (Lohr, 2003; Baysal, 2002).

Çizelge 7’de ekolojik tavuk ürünlerine olan talebin niteliğini belirlemek amacıyla ürün satın almadaki öncelikli tercih nedenleri sorulmuştur. Ankete katılanların %75.8’inin sağlıklı ve güvenilir olmasına, %22.1’inin fiyatın ucuz olmasına dikkat ederken %2.1’in ise yorumsuz olduğu görülmektedir. Grup düzeyinde incelendiğinde de; fiyatın ucuz olmasını tercih edenlerin, gelir düzeyi ve öğrenim düzeyi düşük olan I. grupta, sağlıklı ve güvenilir ürünleri tercih edenlerin ise gelir düzeyi yüksek, bilinçli ve eğitim düzeyi iyi olan IV. grupta olduğu görülmektedir.

Çizelge 8’de Ekolojik ürünlerin üretim maliyetlerinden dolayı fiyatının diğer üretim sistemine göre yüksek olması kaçınılmazdır. Bu nedenden dolayı, ankete katılan kişilere ekolojik ürünler için şu an ki entansif üretimden gelen ürünlerin satış fiyatına göre % kaç fazladan ücret ödersiniz sorusuna, gerek tavuk eti ve gerekse yumurta için fazladan sırasıyla %30.41 ve %30.61 gibi bir bedel ödeyebilecekleri ortaya çıkmıştır. Buradan çıkan % fazla ücret ödemeye ilişkin sonuçların yeni ve daha geniş araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Son olarak Çizelge 9’da ekolojik tarımdan haberdar olmayı etkileyen etmenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan “probit analizi” sonuçları görülmektedir. Probit

analizi sonuçlarına göre hane halkı reislerinin eğitim düzeyi ve hanelere ait kullanılabilir gelirler, ekolojik tarımdan haberdar olmayı belirleyen etmenler arasında yer almaktadır. Eğitim ve gelir düzeyinin yükselmesi ekolojik tarımdan haberdar olma oranını artırmaktadır.

Çizelge 9. Ekolojik ürünlerden haberdar olmada etkili olan faktörlerin probit analizi ile belirlenmesi

Bağımlı Değişken: Ekolojik Tarımdan Haberdar Olma (Haberdar Olanlar:1, Haberdar Olmayanlar:0)		
Bağımsız Değişkenler	Katsayı	P
Sabit Terim	-1.2821 (0.3897)	0.0109 **
Eğitim Düzeyi (1,2,3,4,5)	0.2231 (0.0688)	0.0013 *
Kullanılabilir Gelir (YTL/ay)	0.0004 (0.0001)	0.0049 *
HHR Yaşı (1,2,3,4,5,6,7)	-0.0365 (0.0621)	0.5569 ö.d.
HHR Cinsiyeti (0,1)	0.0754 (0.3312)	0.8198 ö.d.
Ailedeki Birey Sayısı (1,2,3,4,5,6,7)	-0.0483 (0.0666)	0.4683 ö.d.
Kişi Başına Tavuk Eti Tüketimi (kg/yıl)	-0.0002 (0.0012)	0.8620 ö.d.
Kişi Başına Yumurta Tüketimi (kg/yıl)	-0.0013 (0.0026)	0.6082 ö.d.
Khi-kare	38.0608	0.0000 *
Log-likelihood	-200.14	
Determinasyon Katsayısı (R ²)	0.0868	

Parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

*: P<0.01 (önemli); **: P<0.05 (önemli); ***: P<0.10 (önemli);
ö.d.: önemli değil

Hane halkı reisinin yaşı ve cinsiyeti, ailedeki birey sayısı, kişi başına tavuk eti ve yumurta tüketimi gibi etmenlerle, ekolojik tarımdan haberdar olma arasında

istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Sonuç

Toplumların beslenmesinde hayvancılık sektörünün önemli ve sürekli bir görevi bulunmaktadır. Hayvancılık kolları içerisinde, kanatlı sektöründeki yetiştirme ve besleme modelleri, insanların beslenmesine yönelik en sağlıklı çözümlü en kısa sürede üretime çabası içerisinde bulunmaktadır. Diğer yandan tüketicilerin değişen istekleri ve artan rekabet koşulları, bu ürünlerin üretim aşamasında söz konusu kriterlerin yerine getirilmesini zorunlu kılmaktadır. İnsan beslenmesinde önemli bir yeri olan hayvansal ürünlerin satın alma tercihlerinin bilinmesi, yetiştirme ve besleme modellerinin belirlenmesi açısından önem taşıdığı görülmektedir.

Aydın ilinde, kişilerin kanatlı ürünleri hakkındaki görüşleri, gelir gruplarına göre değiştiği görülmektedir. Gelir düzeyi ve öğrenim düzeyleri arttıkça kişilerin sağlıklı ve lezzetli diye nitelendirilebilen ekolojik ürünleri tercih ettiği gözlenmekte, gelir düzeyi ve öğrenim düzeyi düştükçe kişilerin diğer üretim yöntemine göre ucuz denilebilecek endüstriyel üretimle üretilen ürünleri tercih ettiği ve ekolojik üretimi bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Ekolojik ürünlerin fiyatlandırılmasında ise fazladan tavuk eti için %30.4, yumurta için fazladan %30.6'lık fiyat ödeyebilecekleri ortaya çıkmıştır. Ekolojik ürünlere olan talebin her geçen gün artacağı ve de kişilerin sağlıklı beslenmedeki bilinçlerinin yaş ve eğitimle arttığı düşünüldüğünde, bu ve buna benzer konulardaki bilgilenme ve bilgilendirmenin, yeni ve daha geniş araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Baysal, A. 2002. Beslenme kültürümüz. 3. Baskı. T.C. Kültür Bakanlığı. Ankara.
- Browne, A.W., P.J.C. Haris, A.H. Hofny-Collins, N. Pasiiecznik, R.R. Wallace. 2000. Organic Production And Ethical Trade: Definition, Practice and Links. Food Policy. 25: 69-80.
- Demirulus, H., A. Aydın, A. Kara. 1997. Broiler Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Açısından Tavuk Eti Tüketim Alışkanlıklarının Belirlenmesi ve İrdelenmesi. Trakya Bölgesi II. Hayvancılık Sempozyumu, Bildiriler kitabı. 9-10 Ocak 1997. sayfa 315-318. Tekirdağ.
- Germain, M. A 2004. Natural Solutuin To Replace Antibiotics Growth Promotors In Poultry. 1. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim ve Gıda Güvenliği Kongresi. Tebliğler. 28 Nisan- 1 Mayıs 2004. s. 306-309. Kuşadası, Aydın.

- Gil, J.M., A. Gracia, M. Sánchez. 2000. Market Segmentation and Willingness To Pay For Organic Products in Spain. Int. Food and Agribusiness Management Rev. 3(2000): 207-226.
- Gill, C. 2004. Botanicals 2004. Feed International. April 2004: 38-40.
- Gül, A., K. Şahin. 1998. Adana ilinde ailelerin tavuk eti alım ve tüketimi Üzerine Bir Araştırma. Ç.Ü. Ziraat Fak. Dergisi. 13(1): 71-80.
- Hanta, B., O. Yurdakul. 1995. Adana İli Kentsel Alanda Hayvansal Gıda Tüketim Yapısı. Ç.Ü. Ziraat Fak. Dergisi. 10(2): 169-184.
- Huyghebaert, G. 2003. Replacement of antibiotics in poultry .Eastern Nutrition Conference, 8-9 May 2003. p.55-78.
- Kaymakçı, M. T. Taşkın, N. Koşum, S.S. Önenç, A. Önenç. 2004. Organik Sür Üretimini Türkiye'de Geliştirme Olanakları. 1. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim ve Gıda Güvenliği Kongresi. Tebliğler. 28 Nisan- 1 Mayıs 2004. s. 358-370. Kuşadası, Aydın.
- Lohr, L. 2003. Factors Affecting International Demand And Trade in Organic Food Products. Economic Research Service/USDA. P, 67-79. Erişim: <http://www.USDA/EconomicResearchService/Changing Structure of Global Food Consumption and Trade/WRS-01-1>
- Maddala, G. S., 2001. Introduction to Econometrics (Third Edition), John Wiley & Sons Ltd., England.
- Miran, B., 2002. Temel İstatistik, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir.
- Rahman, G. 2004. Oraganic Animal Husbandry in the European Union: Standards, Regulations And Practice with Special Consideration of Ruminants. 1. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim ve Gıda Güvenliği Kongresi. Tebliğler. 28 Nisan- 1 Mayıs 2004. s. 8-24. Kuşadası, Aydın.
- Refsdal, A. O. 2000. To treat or not to treat: a proper use of hormones and antibiotics. Animal Reproduction Science. 60-61(2000). 109-119.
- Revington, B. 2002. Feeding Poultry in the post-antibiotic era. Multi-State Poultry Meeting. 14-16 May 2002. Multi-state feeding and Nutrition Publications. Erişim:<http://ag.ansc.purdue.edu/poultry/multistate/multi-state.pdf>
- Ribarski, S., G. Ghasoub, M. Tchonka, B. Svetla, K. Marin, C. Hristo. 1995. Influence of a probiotic and an acidifier on meat quality and chemical composition in broiler chickens. Proceedings of the ;XII European Symposium on the Quality of Poultry Meat. I. Poultry Meat Quality. 25-29 September 1995, p:103-108, Spain.

- Sundrum, A. 2001. Organic livestock farming. A critical review. *Livestock Production Science*. 67: 207-215.
- Tucker, L.A., J.A. Pickard. 2004. The Role Of Natural Feed Additives In Organic Poultry Production. 1. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim ve Gıda Güvenliği Kongresi. Tebliğler. 28 Nisan- 1 Mayıs 2004. s. 286-291. Kuşadası, Aydın.
- Uluocak, A.N., M. Karaman, S. Kiraz. 1999. Kahramanmaraş'ta Tüketicilerin Piliç Eti Alım ve Tüketim Davranışları. VIV. Poultry Yutav'99. Uluslar arası Tavukçuluk Fuarı ve Konferansı, Bildiriler. 3-6 Haziran 1999. Sayfa 268-273)